

Metodický list

Hrubý domácí produkt

I. Definice a obsah

Hrubý domácí produkt (HDP) je peněžním vyjádřením celkové hodnoty statků a služeb nově vytvořených v daném období na určitém území; používá se pro stanovení výkonnosti ekonomiky. Může být definován, resp. spočten třemi způsoby: produkční metodou, výdajovou metodou a důchodovou metodou.

Hrubý domácí produkt České republiky jako klíčový ukazatel systému národního účetnictví i hlavní složky výdajů na hrubý domácí produkt jsou vypočítávány se snahou o největší možné dodržení metodiky národního účetnictví Eurostatu (standard ESA 2010).

Prvotní propočet všech ukazatelů je proveden v běžných cenách, pro potřeby sledování vývoje s vyloučením vlivu změn cen následuje převod do stálých cen.

II. Zdroje a metodika zjišťování

Při sestavování národních účtů jsou čerpány informace z velkého množství různých zdrojů dat přebíraných jak ze statistických zjišťování organizovaných ČSÚ, tak i administrativních zdrojů dat přebíraných od externích institucí. Všechny zdroje dat jsou z hlediska charakteru jejich použití rozděleny na hlavní a doplňkové.

Hlavní zdroje dat mají vždy, s výjimkou rodinných účtů, komplexní charakter, což umožňuje za každý takový zdroj dat naplnit celou sekvenci účtů, čili všechny běžné účty, účty akumulace i rozvahy. Doplňkové zdroje dat slouží pak především pro doplnění, upřesnění a pro jiné korekce jednotlivých účtů naplněných z hlavních zdrojů dat.

Sestavování čtvrtletních odhadů vývoje ekonomiky co do obsahu ukazatelů metodicky těsně navazuje na roční národní účty, rozsahem a použitými postupy se však od nich liší. Různé jsou i základní cíle čtvrtletních a ročních propočetů – v krátkodobé periodicitě jde především o relativně rychlý, přiměřeně přesný odhad meziročního tempa tvorby a užití hrubého domácího produktu, významnou roli hrají také časové řady metodicky srovnatelných čtvrtletních ukazatelů, které mohou být vhodným nástrojem při prognózování.

III. Členění

K hlavním datovým zdrojům při čtvrtletních odhadech patří krátkodobá statistická zjišťování, údaje celní statistiky a statistiky cen, výstupy ze zpracování výkazů rozpočtových a příspěvkových organizací, informace o daních a dotacích z Ministerstva financí ČR, bankovní statistiky a platební bilance z České národní banky.

Pro posouzení úrovně a vývoje ekonomiky jsou v ČSÚ využívány dvě cenové hladiny:

- a) údaje v *běžných cenách* odrážejí skutečné evidenční ceny, za které byly ve sledovaném období uskutečněny veškeré nákupy a prodeje. U zásob jsou takto zjištěné hodnoty očištěny o zisky či ztráty v důsledku jejich držby, způsobené pohybem cen;
- b) *stálé ceny* vyjadřují vývoj objemových ukazatelů po očištění o cenové vlivy.

IV. Způsob výpočtu

Hrubý domácí produkt může být spočten třemi způsoby:

- (1) *Produkční metodou* se HDP počítá jako součet hrubé přidané hodnoty jednotlivých institucionálních sektorů nebo odvětví a čistých daní na produkty (které nejsou rozvrženy do sektorů a odvětví). Je to také vyrovnávací položka účtu výroby za národní hospodářství celkem, kde se na straně zdrojů zachycuje produkce a na straně užití mezispotřeba. Hrubá přidaná hodnota je rozdílem mezi produkcí a mezispotřebou. Vzhledem k tomu, že produkce se oceňuje v základních cenách a užití v kupních cenách, je strana zdrojů za národní hospodářství celkem doplněna o daně snížené o dotace na výroby.
- (2) *Výdajovou metodou* se HDP počítá jakou součet konečného užití výrobků a služeb rezidentskými jednotkami (skutečná konečná spotřeba a tvorba hrubého kapitálu) a salda vývozu a dovozu výrobků a služeb. Skutečná konečná spotřeba je odvozena prostřednictvím naturálních sociálních transferů od výdajů na konečnou spotřebu domácností, vlády a neziskových institucí sloužících domácnostem. Tvorba hrubého kapitálu se člení na tvorbu hrubého fixního kapitálu, změnu zásob a na čisté pořízení cenností.
- (3) *Důchodovou metodou* se HDP počítá jako součet prvotních důchodů za národní hospodářství celkem: náhrad zaměstnancům, daní z výroby a z dovozu snížených o dotace a hrubého provozního přebytku a smíšeného důchodu (resp. čistého provozního přebytku a smíšeného důchodu a spotřeby fixního kapitálu).

V. Změna metodiky

Na konci června 2020 publikoval ČSÚ výsledky mimořádné revize národních účtů, v rámci které byly zapracovány v celé časové řadě řady vylepšení dílčích odhadů a také některé změny datových zdrojů. Vylepšení v používaných metodách vyplynuly zejména z auditu Eurostatu k výpočtu HDP, který probíhal od roku 2016 ve všech členských zemích. EU. Kromě specifických doporučení pro jednotlivé země bylo hlavním účelem zajistit vzájemnou srovnatelnost dílčích výsledků. ČR obdržela 14 doporučení, ze kterých naprostá většina neměla zásadní dopad na celkové agregáty NÚ. Některé změny (nový model ocenění půdy, ocenění účastí apod.) neměly dopad do HDP, ale významně ovlivnily výši bohatství jednotlivých institucionálních sektorů. Vedle toho byly provedeny desítky dalších zpřesnění. V rámci mimořádné revize došlo také ke změně referenčního roku pro ukazatele ve stálých cenách (z 2010 na 2015). Publikované údaje jsou v časové řadě vzájemně srovnatelné a metodicky navazují na Evropský systém účtů ESA 2010.

VI. Vykazující subjekty

Číselné podklady pro čtvrtletní odhady HDP získává odbor národních účtů ČSÚ jednak z odborů odvětvových a průřezových statistik ČSÚ, další ze zdrojů mimo rezort statistiky (především Česká národní banka a Ministerstvo financí ČR). Nejdůležitějšími informačními zdroji jsou však výsledky zpracování čtvrtletních statistických výkazů vždy dopočtených na úplný soubor jednotek.

Podrobnější data o HDP a mimořádné revizi národních účtů jsou na internetových stránkách ČSÚ www.czso.cz.